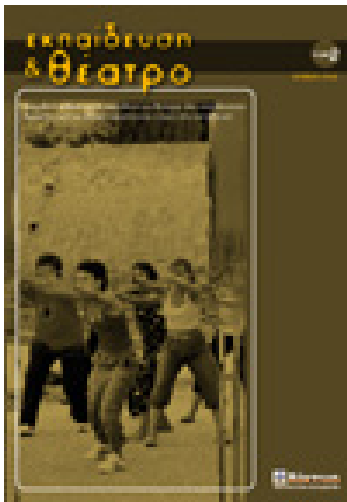


Το άρθρο αυτό είναι ελεύθερα προσβάσιμο μέσω της ιστοσελίδας: [www.TheatroEdu.gr](http://www.TheatroEdu.gr)

Εκδότης: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση

Για παραγγελίες σε έντυπη μορφή όλων των βιβλίων: [info@theatroedu.gr](mailto:info@theatroedu.gr)

---



## Περιοδικό Εκπαίδευση & Θέατρο

Περιοδική έκδοση για την προώθηση του θεάτρου,  
του εκπαιδευτικού δράματος, του θεατρικού παιχνιδιού  
και των άλλων παραστατικών τεχνών στην εκπαίδευση

ISSN 1109-821X

Τεύχος 2, Αθήνα 2002

# Ο Μάκβεθ είναι ο γείτονας μου

## Sead Djulic

### Mostar Youth theatre, BiH

---

#### ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ ΠΑΡΑΚΑΤΩ

Το άρθρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για έρευνα, διδασκαλία και προσωπική μελέτη.  
Επιτρέπεται η αναδημοσίευση μετά από άδεια του εκδότη.

## Μάκμπεθ είναι ο γείτονας μου

(ομιλία στη Συνδιάσκεψη για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, Αθήνα 2001\*)

**Sead Djulic**

Mostar Youth Theatre, Βοσνία

Καθώς πιθανά ξέρετε, κατάγομαι από μία χώρα η οποία «βγαίνει» από την περίοδο του «Μάκμπεθ», από μια χώρα που πνίγηκε στο αίμα, από μια χώρα όπου οι εσωτερικές και εξωτερικές καταστροφικές δυνάμεις έκαναν τόσο μεγάλο κακό, ώστε είναι αληθινό θαύμα πως αυτή η χώρα αναπνέει, πως ακόμη ζει. Κατάγομαι από μια χώρα που το μίσος έχει φωλιάσει στη καρδιά της, έτσι ώστε μπορεί εύκολα να κοπεί σε κομμάτια. Η αγάπη, όπως και κάθε πιθανότητα συνύπαρξης διαφορετικών εθνοτήτων, έχει συστηματικά θανατωθεί.

Αυτή είναι μια πραγματικότητα απ' όπου το Mostar Youth Theatre (Θέατρο Νέων του Μοστάρ) ξεκίνησε, και στα πλαίσια της οποίας ξεκινήσαμε να δουλεύουμε στο θέατρο, ή ακριβέστερα συνεχίσαμε να δουλεύουμε μετά το χωρισμό που προξένησαν οι εχθροπραξίες. Αφότου ξεκινήσαμε ξανά τη δραστηριότητα μας διαρκώς έχουμε ένα δίλημμα: Έχει κάποιο νόημα η δουλειά μας;

Η δουλειά μας στο θέατρο με νέους και έφηβους, εκτός του τρομερού πολεμικού περιβάλλοντος στο οποίο γινόταν, ήταν και είναι ακόμη πηγή έμπνευσης και δημιουργίας, η οποία 'ανοίγει' και μορφοποιεί έναν μεγάλο χώρο στον οποίο πράγματι μπορεί να «παίξεις». Κάτι άλλο που αναρωτιόμασταν ήταν πως μπορεί να αντιλαμβάνεται ο υπόλοιπος κόσμος και να καταλαβαίνει την σχεδόν ακατανόητη πραγματικότητα της καθημερινής ζωής και του θανάτου; Τι μπορεί να σημαίνει για αυτούς; Μυθιστόρημα ή κάτι ακατανόητο;

Εμείς, οι άνθρωποι απ' αυτό το μέρος θα απαντούσαμε: Ζωή. Έντονη και αφτιασίδωτη. Αντιμετωπίζουμε το θάνατο σα να κοιτάζουμε έναν καθρέπτη. Και γι' αυτό η ζωή έγινε απίστευτα πολύτιμη για μας. Αν τα βιώνεις όλ' αυτά και ο Μάκμπεθ κατοικεί στο δρόμο σου, τότε πως θα έπρεπε να εκφραστεί η θέση του Σαίξπηρ ότι «το θέατρο είναι ο καθρέπτης της φύσης»; Εάν ένας νεαρός άνδρας, μετά από μια έκρηξη βόμβας που σκότωσε την οικογένειά του, λει ευτυχισμένος «δε σκότωσε εμένα» σε ποιο μυθιστόρημα ή σε ποια μεταφορά μπορεί να τον οδηγήσει; Το λέει γιατί ο καλύτερός του φίλος είναι ο θάνατος.

Κι αυτός ο νέος, καθώς κι άλλοι νέοι στη χώρα μου, ανήκει σε μια τυπική γενεά νέων ανθρώπων, ίδιος με τους νέους του υπόλοιπου κόσμου.

Τι προοπτική έχουν τώρα ως άνθρωποι; Τι μπορούν να κάνουν με τις ζωές τους;

Δυο πιθανότητες αποτελούν μια γενική λύση για αυτούς:

1. Να φύγουν απ τη χώρα. Να προσπαθήσουν να ζήσουν και να επιβιώσουν στο εξωτερικό. Στον Κόσμο. Να ζήσουν στην αβεβαιότητα με όλες τις δυσκολίες που αυτό συνεπάγεται.
2. Να μείνουν στη χώρα τους και να προσπαθήσουν να τα βγάλουν πέρα με την αβεβαιότητα, βυθιζόμενοι στη καθημερινή μονοτονία, σε κοινωνικά και θεατρικά προβλήματα συχνά αποκαρδιωτικά.

Τι να διαλέξουν λοιπόν;

Το Mostar Youth Theatre έχει επιλέξει μια Τρίτη Εκδοχή. Να μείνουμε, να δουλέψουμε μαζί, να κατορθώσουμε να επικοινωνήσουμε με τους ανθρώπους απ' την «άλλη πλευρά», όπως και με το κόσμο.

Να δείξουμε στο κόσμο τη δημιουργικότητα μας, τη γνώση μας, τις ικανότητες μας, την αλήθεια για εμάς μέσα στο κόσμο και για το κόσμο σε μας.

---

\* Μετάφραση από τα αγγλικά: Γιώτα Ζωγράφου

Προσφέραμε αγάπη, ειλικρίνεια, εμπιστοσύνη, αλήθεια, αν και μερικές φορές ήταν οδυνηρό. Προσφερθήκαμε να κτίσουμε γέφυρες, τις πιο όμορφες γέφυρες που το μυαλό μπορεί να φανταστεί. Πιστεύουμε πως έχουμε το δικαίωμα να το κάνουμε, γιατί καταγόμαστε από μια χώρα που το όνομα της σημαίνει «ο φύλακας των γεφυρών». Γιατί η χώρα μας ήταν χτισμένη γύρω από μια απ τις πιο όμορφες γέφυρες στο κόσμο. Η γέφυρα Μοσταρ καταστράφηκε στο πόλεμο. Κυριολεκτικά δολοφονήθηκε. Χωρίς να υπάρχει κάποια ιδιαίτερη στρατιωτική σκοπιμότητα. Σα μάρτυρες, πιστεύουμε πως έχουμε το δικαίωμα να προσφέρουμε στο χτίσιμο της γέφυρας. Και πραγματικά το κάναμε και συνεχίζουμε, γιατί πιστεύουμε πως το θέατρο και το δράμα ανήκουν στο καθένα, δεν είναι μόνο προνόμιο των ταλαντούχων. Έτσι βάλουμε τους εαυτούς μας σε μια διαδικασία που βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Χρησιμοποιώντας το δράμα και το θέατρο χτίζουμε γέφυρες σ' όλη τη Βοσνία και την Ερζεγοβίνη. Οι γέφυρες μας είναι ένας φιλικός χαιρετισμός, μια χειραψία, μια αγκαλιά, καλές σκέψεις και συγγνώμη. Οι γέφυρες μας έχουν διάρκεια γιατί το υλικό που χτίστηκαν είναι η αγάπη και η ελεύθερη θέληση του χτίστη να τις κατασκευάσει. Το πως φαίνονται αυτές ή πόσο θα κρατήσουν εξαρτάται από τους χτίστες.

Πάντα φτιάχνονταν γέφυρες σε μέρη που χτιζόταν κάτι καινούργιο -έτσι ιδρύθηκαν οι πόλεις στην ιστορία. Πιστεύουμε, και ήδη γίνεται, πως νέες πόλεις θα γίνουν γύρω από τις δικές μας γέφυρες. Αργά, με δυσκολίες, με πόνο, αλλά θα γίνουν. Γι' αυτό και εμείς επιμένουμε, παρά τα προβλήματα .

Οι αρχές σε διαφορετικά επίπεδα είναι καχύποπτες. Πολλοί απ αυτούς θάταν ευτυχημένοι αν μπορούσαν να απαγορεύσουν αυτή τη δουλειά. Οι άνθρωποι του θεάτρου αντιμετωπίζουν τη δουλειά με έκπληξη, γιατί γι αυτούς είναι νεωτερισμός. Τα σχολεία είναι παραδοσιακά και πολύ κλειστά για να μπορεί η δουλειά μας νάχει καλύτερα αποτελέσματα. Κυρίως είναι μια δουλειά που γίνεται από άτομα που ενδιαφέρονται.

Και οικονομική υποστήριξη; Δεν υπάρχει οικονομική υποστήριξη στη χώρα μας. Πρώτα απ όλα υπάρχουν πολύ λίγα χρήματα, και όταν ακόμη στα προσφέρουν περιμένουν ότι θα τους ανταποδώσεις κάποια χάρη. Αξίζει να πουλάμε τη ζωή μας στο διάβολο;

Απαντάμε ΟΧΙ

Τότε πως θα επιβιώσουμε;

Πως θα δουλέψουμε;

Πως, πως πως.....;

Υπάρχουν πολλές ερωτήσεις, χωρίς απαντήσεις.

Συχνά λέμε πως δουλεύουμε από απελπισία. Στην πραγματικότητα υπάρχουν οι φίλοι μας στο εξωτερικό, δωρητές καθώς και πολλοί οργανισμοί σε όλο τον κόσμο. Αλλά καθώς κάθε πολεμική κρίση ομαλοποιείται με τον καιρό, βιάζονται να βρουν κάποια καινούργια. Αυτή είναι η δουλειά τους, και έχουμε αφεθεί να ζούμε αυτή την οδυνηρή πραγματικότητα, χωρίς να ακούει κανένας, τις ελπίδες μας και τις κραυγές μας, ενώ εμείς ακούμε μόνο αυτές.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που θα μας έκαναν να σταματήσουμε να δουλεύουμε, όπως η απελπισία, η έλλειψη χρημάτων ή επειδή θα βρίσκαμε καλύτερες ευκαιρίες κάπου αλλού. Αντίθετα εμείς αποφασίσαμε να μη φοβηθούμε τίποτα και κανένα κι ούτε να αφήσουμε να φανεί κανένα ίχνος πόνου στο πρόσωπο μας. Αποφασίσαμε να δουλέψουμε και να μοιραστούμε την ίδια μοίρα τόσο με αυτούς που δουλεύουμε μαζί, όσο και μ' αυτούς για τους οποίους δουλεύουμε. Έχουμε σαν αρχές μας την αγάπη, την αλήθεια και τη θεατρική αισθητική.

Όταν χρησιμοποιούμε το δράμα και το θέατρο ως μέσα, προσπαθούμε να επενδύσουμε σ' αυτά, τη μεγαλύτερη εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια και αγάπη. Και μέχρι τώρα έχουμε ανταπόκριση.

Τώρα ίσως να αναρωτιέστε τι λέω τόση ώρα, που βρίσκεται το θέατρο και η κοινωνική ανάπτυξη σ αυτά που σας λέω.

Σας μιλούσα για τη ζωή μου και για τη ζωή των φίλων μου. Θέλουμε να αλλάξουμε τις ζωές μας μέσα απ το θέατρο και όταν γίνει αυτό το θέατρό μας θα αλλάξει επίσης. Μέχρι τότε δε θα ξέρουμε που σταματά το θέατρο και που αρχίζει η ζωή, και αντίθετα, που ανεβαίνει ή κατεβαίνει η αυλαία ή αν η παράσταση συνεχίζεται. Γιατί μη ξεχνάτε, ο Μάκμπεθ είναι γείτονας μου.

Sead Djulic  
Αθήνα Δεκέμβριος 2001